ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 19.11.2024
COM(2024) 529 final

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

σχετικά με τις άδειες εξαγωγής του 2023 δυνάμει του κανονισμού για το εμπόριο ορισμένων αντικειμένων δυναμένων να χρησιμοποιηθούν για τη θανατική ποινή, για βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία

1. Εισαγωγή

Στόχος του κανονισμού (ΕΕ) 2019/125 για το εμπόριο ορισμένων αντικειμένων δυναμένων να χρησιμοποιηθούν για τη θανατική ποινή, για βασανιστήρια ή άλλη σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία [1] (στο εξής: κανονισμός) είναι η παρεμπόδιση, σε χώρες εκτός της ΕΕ, αφενός, της θανατικής ποινής και, αφετέρου, των βασανιστηρίων και άλλης σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας. Γίνεται διάκριση μεταξύ:

- αντικειμένων που εκ φύσεως προορίζονται για σκοπούς κακοποίησης και δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να αποτελούν αντικείμενο εμπορίου (παράρτημα II)· και
- αντικειμένων που μπορεί να χρησιμοποιούνται για νόμιμους σκοπούς, όπως ο εξοπλισμός για την επιβολή του νόμου (παράρτημα III) ή τα αντικείμενα για θεραπευτική χρήση (παράρτημα IV).

Το εμπόριο αντικειμένων που απαριθμούνται στο παράρτημα III και στο παράρτημα IV υπόκειται σε ορισμένους περιορισμούς.

Το άρθρο 26 παράγραφος 3 του κανονισμού ορίζει ότι τα κράτη μέλη πρέπει να συντάσσουν δημόσια, ετήσια έκθεση δραστηριοτήτων. Η έκθεση πρέπει να παρέχει πληροφορίες σχετικά με τον αριθμό των αιτήσεων που έχουν ληφθεί, τα αντικείμενα και τις χώρες που αφορούν οι αιτήσεις και τις αποφάσεις που έχουν ληφθεί όσον αφορά τις αιτήσεις. Το άρθρο 26 παράγραφος 4 ορίζει ότι η Επιτροπή πρέπει να συντάσσει ετήσια έκθεση που συγκεντρώνει τις ετήσιες εκθέσεις δραστηριοτήτων που έχουν δημοσιεύσει τα κράτη μέλη. Η έκθεση πρέπει να είναι δημοσίως διαθέσιμη.

Η παρούσα έκθεση της Επιτροπής περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με τις δραστηριότητες χορήγησης αδειών από τα κράτη μέλη για τις εξαγωγές αντικειμένων το 2023[2] τα οποία είναι δυνατό να χρησιμοποιηθούν για βασανιστήρια ή για τη θανατική ποινή.

Όλα τα κράτη μέλη κοινοποίησαν τον αριθμό των αδειών εξαγωγής που χορηγήθηκαν και απορρίφθηκαν δυνάμει του άρθρου 11 παράγραφος 1 και του άρθρου 16 παράγραφος 1 του κανονισμού, καθώς και τα αντικείμενα και τις χώρες προορισμού τις οποίες αφορούσαν. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών κοινοποίησαν επίσης τον αριθμό ή τις ποσότητες των αντικειμένων που έλαβαν άδεια εξαγωγής και την κατηγορία τελικού χρήστη στον οποίον παραδόθηκαν τα αντικείμενα.

[1] ΕΕ L 30 της 31.1.2019, σ. 1.

[2] Η παρούσα έκθεση δεν περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με τη χρήση από τους εξαγωγείς της ενωσιακής γενικής άδειας εξαγωγής, σύμφωνα με το παράρτημα V του κανονισμού, για εξαγωγές αντικειμένων που απαριθμούνται στο παράρτημα IV.

Άδειες δυνάμει του κανονισμού (ΕΕ) 2019/125

Σύμφωνα με το άρθρο 11 παράγραφος 1 και το άρθρο 16 παράγραφος 1 του κανονισμού, απαιτείται άδεια για την εξαγωγή[3] αντικειμένων που απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙΙ και στο παράρτημα IV, αντίστοιχα.

Στο παράρτημα ΙΙΙ παρατίθενται ορισμένα αντικείμενα που είναι δυνατό να χρησιμοποιηθούν για την επιβολή βασανιστηρίων ή άλλης σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας. Τα αντικείμενα στο παράρτημα ΙΙΙ διακρίνονται στις ακόλουθες κλάσεις: αντικείμενα σχεδιασμένα για την καταστολή ανθρώπων· όπλα και συσκευές σχεδιασμένες για τον έλεγχο ταραχών ή την αυτοπροστασία· όπλα και εξοπλισμός για τη διάχυση χημικών ουσιών εξουδετέρωσης ή ερεθισμού με σκοπό τον έλεγχο ταραχών ή την αυτοπροστασία και συναφείς ουσίες.

Στο παράρτημα IV παρατίθενται ορισμένες χημικές ουσίες που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν σε θανατηφόρες ενέσεις.

Εκτός από τις περιπτώσεις όπου η ενωσιακή γενική άδεια εξαγωγής που καθορίζεται στο παράρτημα V χρησιμοποιείται για εξαγωγές αντικειμένων τα οποία απαριθμούνται στο παράρτημα IV, η άδεια εξαγωγής πρέπει να λαμβάνεται από τις αρμόδιες αρχές του οικείου κράτους μέλους, οι οποίες απαριθμούνται στο παράρτημα Ι του κανονισμού.

Οι εξαγωγές προς προορισμούς που απαριθμούνται στην ενωσιακή γενική άδεια εξαγωγής μπορούν συνήθως να πραγματοποιούνται χωρίς τη χορήγηση ειδικής ή συνολικής άδειας από κράτος μέλος. Σύμφωνα με τη μέχρι τώρα προσέγγιση, οι χώρες εκτός ΕΕ συμπεριλαμβάνονται στο παράρτημα V εάν έχουν κυρώσει σχετική διεθνή συμφωνία με την οποία δεσμεύονται να καταργήσουν τη θανατική ποινή για όλα τα εγκλήματα. Για τις χώρες που δεν είναι μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, αυτό σημαίνει ότι η ενδιαφερόμενη χώρα πρέπει να έχει κυρώσει το Δεύτερο Προαιρετικό Πρωτόκολλο στο Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα (ICCPR) χωρίς επιφυλάξεις.

Ωστόσο, αν υπάρχουν βάσιμες αμφιβολίες για την ικανότητα του εξαγωγέα να συμμορφωθεί προς τους όρους της άδειας ή προς τη νομοθεσία που αφορά τους εξαγωγικούς ελέγχους, η αρμόδια αρχή μπορεί να του απαγορεύσει τη χρήση της ενωσιακής γενικής άδειας εξαγωγής.

Το άρθρο 20 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2019/125 ορίζει ότι η άδεια εξαγωγής που χορηγείται από κράτος μέλος μπορεί να είναι ειδική (άδεια εξαγωγής προς έναν τελικό χρήστη ή παραλήπτη σε χώρα εκτός ΕΕ) ή συνολική άδεια (άδεια εξαγωγής προς έναν ή περισσότερους συγκεκριμένους

[3] Στο άρθρο 2 στοιχείο δ) του κανονισμού, ως «εξαγωγή» ορίζεται «κάθε έξοδος αντικειμένων από το τελωνειακό έδαφος της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένης της εξόδου αντικειμένων για την οποία απαιτείται τελωνειακή διασάφηση, καθώς και της εξόδου αντικειμένων μετά από την αποθήκευσή τους σε ελεύθερη ζώνη κατά την έννοια του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 952/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου».

τελικούς χρήστες ή διανομείς σε μία ή περισσότερες συγκεκριμένες χώρες εκτός ΕΕ)[4].

Τα άρθρα 3, 4 και 5 του κανονισμού απαγορεύουν την εξαγωγή, την εισαγωγή και τη διαμετακόμιση, αντίστοιχα, των αντικειμένων που απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙ. Οι αρμόδιες αρχές μπορούν να χορηγούν παρέκκλιση από την απαγόρευση, αλλά μόνον εφόσον αποδεικνύεται ότι τα εν λόγω αντικείμενα θα χρησιμοποιηθούν μόνο για δημόσια έκθεση σε μουσείο (είτε σε χώρα εκτός ΕΕ είτε, σύμφωνα με το άρθρο 4, σε κράτος μέλος) λόγω της ιστορικής σημασίας τους.

2. Άδειες που χορηγήθηκαν και άδειες που απορρίφθηκαν

Το 2023, ο συνολικός αριθμός των αδειών που κοινοποιήθηκαν ανήλθε σε 214, ενώ 11 κράτη μέλη ανέφεραν ότι είχαν χορηγήσει άδειες. Τα υπόλοιπα κράτη μέλη ενημέρωσαν την Επιτροπή ότι δεν είχαν λάβει αιτήσεις για τη χορήγηση αδειών δυνάμει του κανονισμού, γεγονός που υποδηλώνει περιορισμένη δραστηριότητα στον τομέα αυτόν. Όπως και στις προηγούμενες εκθέσεις, τα δεδομένα δεν παρέχουν κρίσιμη μάζα από την οποία να μπορούν να συναχθούν τεκμηριωμένα συμπεράσματα.

Δεδομένου ότι οι ορισμοί της «ειδικής άδειας» και της «συνολικής άδειας» σύμφωνα με το άρθρο 2 του κανονισμού δεν περιλαμβάνουν ποσοτική συνιστώσα, ο αριθμός των αδειών που χορηγήθηκαν δεν συνιστά ένδειξη του πλήθους ή της ποσότητας των αντικειμένων που καλύπτουν οι εν λόγω άδειες. Επίσης, οι πληροφορίες που διαβιβάζουν τα κράτη μέλη στην Επιτροπή κατά κανόνα δεν κάνουν διάκριση μεταξύ ειδικών και συνολικών αδειών.

Τα κράτη μέλη ανέφεραν ότι απέρριψαν 6 αιτήσεις για άδεια εξαγωγής το 2023. Οι κοινοποιηθείσες περιπτώσεις απόρριψης αφορούσαν αντικείμενα που περιγράφονται στον κωδικό 3.1 του παραρτήματος ΙΙΙ[5] και προορίζονταν για εξαγωγή στην Αρούμπα, στη Χιλή και στην Αίγυπτο, ενώ αντικείμενα που περιγράφονται στον κωδικό 3.4 του παραρτήματος ΙΙΙ[6] προορίζονταν για εξαγωγή στην Αίγυπτο και στη Ρωσική Ομοσπονδία.

Τα άρθρα 3, 4 και 5 του κανονισμού απαγορεύουν την εξαγωγή, την εισαγωγή και τη διαμετακόμιση, αντίστοιχα, των αντικειμένων που απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙ. Ο κανονισμός επιτρέπει στις αρμόδιες εθνικές αρχές να χορηγούν παρέκκλιση από την απαγόρευση, αλλά μόνον εφόσον αποδεικνύεται ότι τα εν λόγω αντικείμενα θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για δημόσια έκθεση σε μουσείο (είτε σε χώρα εκτός ΕΕ είτε, σύμφωνα με το άρθρο 4, σε κράτος μέλος) λόγω της ιστορικής σημασίας τους. Οι αρμόδιες αρχές ανέφεραν ότι δεν χορήγησαν τέτοιες παρεκκλίσεις το 2023.

[4] Στο άρθρο 2 στοιχείο ιστ) παρέχεται ο πλήρης ορισμός της «ειδικής άδειας». Στο άρθρο 2 στοιχείο ιζ) παρέχεται ο πλήρης ορισμός της «συνολικής άδειας».

[5] Φορητά όπλα και εξοπλισμός για τη χορήγηση ή τη διάχυση μιας δόσης χημικής ουσίας εξουδετέρωσης ή ερεθισμού.

[6] Μείγματα που περιέχουν τουλάχιστον 0,3 % κατά βάρος PAVA ή OC και διαλύτη (όπως αιθανόλη, 1-προπανόλη ή εξάνιο), που θα μπορούσαν να χορηγούνται ως τέτοια ως παράγοντες εξουδετέρωσης ή ερεθισμού, ειδικότερα σε αερολύματα και σε υγρή μορφή, ή να χρησιμοποιούνται για την παρασκευή παραγόντων εξουδετέρωσης ή ερεθισμού.

Στο *παράρτημα 1* της παρούσας έκθεσης παρέχεται επισκόπηση του αριθμού των κοινοποιηθεισών αδειών εξαγωγής που ενέκριναν και που απέρριψαν τα κράτη μέλη κατά την περίοδο 2017-2023.

Στο *παράρτημα 2* της παρούσας έκθεσης παρέχονται πληροφορίες σχετικά με τον αριθμό των κοινοποιηθεισών αδειών εξαγωγής που εξέδωσαν τα κράτη μέλη όσον αφορά αντικείμενα που απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙΙ.

Στο *παράρτημα 3* της παρούσας έκθεσης παρέχονται πληροφορίες σχετικά με τους κοινοποιηθέντες προορισμούς των εξαγωγών που εγκρίθηκαν και που απορρίφθηκαν όσον αφορά αντικείμενα που απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙΙ.

Στο *παράρτημα 4* της παρούσας έκθεσης συνοψίζονται οι πληροφορίες που υποβλήθηκαν στην Επιτροπή σχετικά με την κοινοποιηθείσα τελική χρήση των εξαγωγών που εγκρίθηκαν όσον αφορά αντικείμενα που απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙΙ.

Στο *παράρτημα 5* της παρούσας έκθεσης παρέχεται λεπτομερής επισκόπηση των εξαγωγών που εγκρίθηκαν για αντικείμενα του παραρτήματος ΙΙΙ το 2023.

Στο *παράρτημα 6* της παρούσας έκθεσης παρέχονται πληροφορίες σχετικά με τον αριθμό των κοινοποιηθεισών αδειών εξαγωγής που εξέδωσαν τα κράτη μέλη όσον αφορά αντικείμενα που απαριθμούνται στο παράρτημα IV.

Στο *παράρτημα 7* της παρούσας έκθεσης παρέχονται πληροφορίες σχετικά με τους κοινοποιηθέντες προορισμούς των εξαγωγών που εγκρίθηκαν όσον αφορά αντικείμενα που απαριθμούνται στο παράρτημα IV (δεν έχει κοινοποιηθεί κάποια απόρριψη).

Στο *παράρτημα 8* της παρούσας έκθεσης συνοψίζονται οι πληροφορίες που υποβλήθηκαν στην Επιτροπή σχετικά με την κοινοποιηθείσα τελική χρήση των εξαγωγών που εγκρίθηκαν όσον αφορά αντικείμενα που απαριθμούνται στο παράρτημα IV.

Στο *παράρτημα 9* της παρούσας έκθεσης παρέχεται λεπτομερής επισκόπηση των εξαγωγών που εγκρίθηκαν για αντικείμενα του παραρτήματος IV το 2023.